

**Стандарттар жана көрсөтмөлөр
эл аралык аккредитация боюнча
докторантура/аспирантура
программалары
(WFME/AMSE/ESG негизинде)**

«АККРЕДИТТЕУ ЖӨНЕ РЕЙТИНГТИҢ
ТӨУЕЛСІЗ АГЕНТТІГІ» КЕМ

НУ «НЕЗАВИСИМОЕ АГЕНТСТВО
АККРЕДИТАЦИИ И РЕЙТИНГА»

INDEPENDENT AGENCY FOR
ACCREDITATION AND RATING

**Стандарттар жана колдонмо
эл аралык аккредитация боюнча
докторантура/аспирантура программалары
(WFME/AMSE/ESG негизинде)
(Кыргыз Республикасы)**

КИРИШ СӨЗ

Бул стандарттар негизги медициналык билим берүүнүн стандарттарына (WFME, 2015, 2020), Европа жогорку билим берүү аймагында сапатты камсыздоо стандарттарына жана көрсөтмөлөрүнө (ESG, 2015) ылайык иштелип чыккан жана статусуна, уюштуруучулук-укуктук формасына, ведомстволук баш ийүүсүнө жана менчик формасына карабастан, негизги медициналык жана фармацевтикалык билим берүүнүн билим берүү программаларын баштапкы аккредитациялоо процедурасын даярдоого жана өткөрүүгө талаптарды аныктайт билим берүү уюмдары.

Эл аралык программалык аккредитациялоо боюнча КББНЫН стандарттары жана жетекчилиги эки бөлүктөн турат: "саламаттык сактоо жаатындагы докторантура/аспирантура программаларын эл аралык аккредитациялоо жол-жобосу" жана "саламаттык сактоо жаатындагы докторантура/аспирантура программаларын эл аралык аккредитациялоо стандарттары". Документ аккредитациялоо жүргүзүүнүн жол-жобосун жана саламаттык сактоо жаатындагы докторантура/аспирантура программаларын эл аралык аккредитациялоо стандарттарынын негизги жоболоруна карата ченемдик талаптарды аныктайт.

**САЛАМАТТЫКТЫ САКТОО ТАРМАГЫНДА
ДОКТОРАНТУРА/АСПИРАНТУРА ПРОГРАММАЛАРЫН ЭЛ АРАЛЫК
АККРЕДИТАЦИЯЛОО СТАНДАРТТАРЫ**

СТАНДАРТ 1. «ИЗИЛДӨӨ ЧӨЙРӨСҮ»

Билим берүү уюму милдеттүү:

1.1. илимий изилдөөлөрдү жүргүзүү үчүн, анын ичинде өз алдынча окуу жана изилдөө иштерин жүргүзүү, докторантура/аспирантура программасынын максаттарына жана милдеттерине ылайыктуу жана ылайыктуу илимий долбоорлорду ишке ашыруу үчүн жетиштүү, жеткиликтүү жана ылайыктуу ресурстардын болушун камсыз кылуу.

1.2. илимий изилдөөлөрдүн эл аралык этикалык стандарттарга ылайык жүргүзүлүшүн жана тиешелүү компетенттүү этика комитети тарабынан бекитилишин камсыз кылуу.

1.3. окуучуларга программанын үзүндүсүн башка мекемеде, анын ичинде чет өлкөдө аткаруу мүмкүнчүлүгүн берүү.

1.4 докторантура/аспирантура программаларынын жогорку сапатын камсыз кылуу максатында башка билим берүү уюмдары, лабораториялар, илимий борборлор жана/же институттар менен кызматташуу;

1.5 биргелешкен илимий даражаларды алуу мүмкүнчүлүгүн караган биргелешкен (кош) билим берүү программаларын иштеп чыгуу.

1.6. миссиясы биомедициналык, клиникалык, жүрүм-турум жана коомдук илимдер боюнча медициналык изилдөөлөрдүн жетишкендиктерин камтыйт камсыз кылуу.

СТАНДАРТ 2. «АЯРДОО ЖЫЙЫНТЫГЫ»

Билим берүү уюму төмөнкүлөрдү камсыз кылууга милдеттүү:

2.1. Докторантура/аспирантура билим берүү программасы талапкерлерди изилдөө практикасындагы мыкты практиканын принциптерине ылайык жоопкерчиликтүү, көз карандысыз жана оригиналдуу илимий изилдөөлөрдү жүргүзүүгө жөндөмдүү компетенттүү изилдөөчүлөр болуу үчүн билим жана көндүмдөргө ээ болот.

2.2. Билим берүү программасынын мазмуну жана жыйынтыктары докторанттардын/аспиранттардын андан аркы карьералык өсүүгө карата кызыкчылыктарын жана артыкчылыктарын эске алат.

2.3. Билим берүү программасынын мазмуну жана жыйынтыктары төмөнкүдөй компетенцияларды алууга багытталган::

- сынчыл талдоо жана маселелерди чечүү, жаңы технологияларды практикага жана өнөр жайга өткөрүп берүү, жаңы идеяларды синтездөө;

- изилдөө темасы боюнча предметтик чөйрөнү системалуу түшүнүү жана өз кесиптик тармагында илимий изилдөө ыкмаларын өздөштүрүү;

- маалыматтарды талдоо, учурдагы академиялык иштердин контекстинде оригиналдуу илимий изилдөөлөрдү иштеп чыгуу жана аткаруу жөндөмдүүлүгү эл аралык рецензияланган журналдарда жарыялоого татыктуу деңгээлде;

- илимий дискуссияларды жүргүзүүгө, рецензенттер, кеңири академиялык коомчулук жана жалпы эле коом менен кесиптик компетенттүүлүк чөйрөсүндө баарлашууга;

- жаңы билимдерди академиялык жана кесиптик контекстте жайылтуу жана жайылтуу, коомго технологиялык, социалдык жана маданий жетишкендиктер киргизүү.

2.4. Докторантура / аспирантура программасы лидерликти өнүктүрүү, көзөмөлдөө жөндөмдүүлүгү, долбоорлорду башкаруу, презентация жана билим берүү багытталган.

2.5. Биомедицина жана саламаттыкты сактоо тармагында докторанттардын / докторанттардын күтүлгөн окуу жыйынтыктары кесиптик багытка негизделген, бирок жалпысынан илимдин башка тармактарындагы докторанттардын / докторанттардын окуу жыйынтыктары менен дал келиши керек.

СТАНДАРТ 3. «САЯСАТ ЖАНА ТАЛАПКЕРЛЕРДИ ТАНДОО КРИТЕРИЙЛЕРИ»

Билим берүү уюму милдеттүү:

3.1. ачык-айкын (ачык) сынактын негизинде докторантура/аспирантура программасына талапкерлерди тандоо саясатына, жол-жоболоруна ээ болуу;

3.2. талапкерлердин мыйзам талаптарына ылайык билиминин мурдагы деңгээлинин негизинде талапкерлерди кабыл алуу;

3.3. программанын бардык "жашоо циклинин" мезгилдерин, анын ичинде баа берүүнү жөнгө салуучу, алдын-ала аныкталган, жарыяланган жана ырааттуу колдонулган эрежелерге ээ болуңуз:

- Талапкер аткарууну пландаштырып жаткан илимий долбоордун сапаты жана реалдуулугу;

- программада каралган мезгил ичинде белгиленген сапаттагы диссертация жазуу үчүн жетиштүү боло турган жаңы илимий жыйынтыктарды алуу мүмкүнчүлүгү;

- илимий долбоордун жаңылык жана чыгармачылык даражасы;

- илимий консультанттардын/жетекчилердин квалификациясын.

3.4. жетиштүү, жеткиликтүү жана тиешелүү докторантура/ аспирантура колдоо кызматтарынын болушун камсыз кылуу.

3.5. программанын илимий-изилдөө иштерин жүргүзүү жана аяктоо үчүн зарыл болгон ресурстардын адекваттуу деңгээлинде ишке ашырылышын камсыз кылуу.

3.6. тандоодо талапкердин академиялык жетишкендиктерин жана изилдөө потенциалын баалоо.

3.7. илимий изилдөө долбоорлорун көз карандысыз эксперттер/рецензенттер тобу тарабынан долбоордун сыпаттамасынын жазуу жүзүндөгү версиясын карап чыгуу же долбоордун оозеки презентациясын баалоонун негизинде талдоо процессин камсыз кылуу.

3.8. талапкер кошумча каржылоого муктаж болгон жана бир эле мезгилде дарыгер же окутуучу милдетин аткарган учурларда программаны аяктоо үчүн кошумча убакыт берүү.

СТАНДАРТ 4. «ОКУТУУ ПРОГРАММАСЫ»

Билим берүү уюму милдеттүү:

4.1 мыйзам талаптарына ылайык билим берүү программасын иштеп чыгуу, бекитүү жана кайра карап чыгуу жол-жоболорун аныктоо.

4.2 оригиналдуу изилдөөлөрдү, курстарды жана аналитикалык жана критикалык ой жүгүртүүнү түзүүнү камтыган башка иш-чараларды өткөрүүгө негизделген окуу программаларын ишке ашыруу.

4.3 билим берүү программалары билим берүүнүн сапатын контролдоонун ченемдерине жана талаптарына ылайык жүргүзүлүшүн камсыз кылуу жана изилдөө иштери супервайзерлердин /илимий жетекчилердин жетекчилиги астында жүргүзүлөт.

4.4 билим берүү программалары окуучулардын илимий изилдөө этикасы жана илимий изилдөө жүргүзүүдө туура жүрүм-турум эрежелери боюнча билимин жана көндүмдөрүн калыптандыруусун камсыз кылуу.

4.5 окуп жаткандарга изилдөө/программасынын бир бөлүгүн башка мекемеде, анын ичинде башка өлкөлөрдө да аткаруу мүмкүнчүлүгүн караштыруу.

4.6 клиникалык же башка кесиптик даярдыктар менен катарлаш жүргүзүлгөн докторантура/Аспирантура Билим берүү программалары стандарттуу/башка докторантура/аспирантура программалары үчүн каралган изилдөө жана окутуу үчүн бирдей/бирдей убакытка ээ болушун камсыз кылуу.

4.7 баалоо жол-жобосунун жана анын натыйжаларынын ачыктыгын камсыз кылуу, окуучуларды баалоонун колдонулуучу критерийлери жана жол-жоболору жөнүндө маалымдоо.

4.8 докторанттардын/аспиранттардын башка уюмда тиешелүү билим берүү курстарынан өтүү же алардын башка тажрыйбага ээ болуу мүмкүнчүлүгүн караштыруу.

4.9 иштин ар кандай түрлөрү дал келген учурда, доктур болуп иштеген докторанттар/аспиранттар үчүн окуу курстарын аяктоо үчүн клиникалык милдеттерден Жумуш өргүүсүн камсыз кылуу.

4.10 билим берүү программасы, илимий консультация, ошондой эле жеке маселелер боюнча окуп жаткандарга купуя кеңеш берүү.

4.11 студенттин прогрессин жана жетишкендиктерин баалоо үчүн диссертациялык ишти жана илимий изилдөөнүн жыйынтыктарын кароо үчүн комитет/кеңешке ээ болуңуз.

4.12 студенттердин өкүлдөрүнүн докторантура программаларын (аспирантура программаларын) башкаруу жана баалоо боюнча мектеп/факультет/университеттин жетекчилиги менен өз ара аракеттенүүсүн камсыз кылуу; программаны күчөтүү үчүн студенттердин жана алардын уюмдарынын катышуусун кубаттоо.

4.13 студенттерге билим берүү программасына жана диссертациялык ишти коргоого байланыштуу чечимдерди талашууга мүмкүндүк берген Апелляциялык механизмге ээ болуу.

СТАНДАРТ 5. «ИЛИМИЙ ЖЕТЕКЧИЛИК»

Билим берүү уюму милдеттүү:

5.1. кепилдик, ар бир докторанттын / аспиранттын илимий жетекчиси/кеңешчиси жана зарыл болсо, программанын бардык аспектилери камтыган биргелешкен жетекчиси бар.

5.2. бир жетекчиге докторанттардын / аспиранттардын саны илимий жетекчинин Жумуш жүгү менен шайкеш келишин камсыз кылуу.

5.3. илимий жетекчилердин компетенттүүлүгүнө жана квалификациясына кепилдик берген жана тиешелүү тармакта Активдүү окумуштуулар болгон объективдүү жана ачык-айкын жалдоо процесстерине ээ болуңуз.

5.4. илимий жетекчилердин доктордон кийинки / аспиранттарга үзгүлтүксүз кеңеш берип жаткандыгын тастыктаган далилдер бар.

5.5. илимий жетекчилерди жана потенциалдуу көзөмөлдөөчүлөрдү окутууга багытталган механизмдердин (курстардын, семинарлардын) болушу.

5.6. илимий жетекчинин (консультанттын) жана докторанттын/аспиранттын өз ара урматтоо, пландаштырылган жана макулдашылган жалпы жоопкерчилик жана илимий изилдөөлөрдү жүргүзүүгө экөөнүн тең салымы принциптеринде түзүлгөн мамилелерин жөнгө салуучу саясатка ээ болуңуз.

5.7. ар бир илимий жетекчинин жоопкерчилигин аныктоо жана бардык илимий жетекчилердин укуктарын жана милдеттерин аныктоо үчүн документтештирилген саясатка ээ болуу.

5.8. илимий жетекчилердин докторантты / аспирантты илимий коомчулукка киргизүү үчүн кеңири мүмкүнчүлүктөрү бар экендигин камсыз кылуу.

5.9. илимий жетекчилердин докторантура/аспирантура карьерасынын өсүшүнө жардам берүү жана жардам берүү мүмкүнчүлүгүнө ээ болушун камсыз кылуу.

5.10. илимий жетекчи, докторант/аспирант жана билим берүү уюмунун же факультеттин/мектептин администрациясы кол койгон лидерлик, жоопкерчилик процессин сүрөттөгөн келишимдерди карап чыгуу.

5.11. илимий жетекчилерди бекитүүдө башкы жетекчинин, жок дегенде, докторанттарга/аспиранттарга кеңеш берүү жана/же жетекчи катары расмий окутуу тажрыйбасына ээ болушун камсыз кылуу.

5.12. илимий жетекчилер өлкөнүн ичинде да, эл аралык деңгээлде да башка билим берүү уюмдарынын докторанттарынын тең көзөмөлдөөчүлөрү катары чыга аларын кароо.

СТАНДАРТ 6. «ДИССЕРТАЦИЯ»

Билим берүү уюму милдеттүү:

6.1. доктордук диссертация докторантуранын/аспиранттын өз алдынча, оригиналдуу жана далилдүү изилдөө жүргүзүү жөндөмүн жана ушул чөйрөдөгү илимий изилдөөлөрдүн натыйжаларын критикалык баалоо жөндөмүн баалоо үчүн негиз болуп саналат.

6.2. 3-4 жылга багытталган докторантурада/аспирантурада окуу мезгилин аныктоо, анын натыйжасында билим берүү жаатындагы ыйгарым укуктуу органдын алдындагы комитет/комиссия жана эл аралык-таанылган Рецензиялануучу басылмаларда жарыяланган басылмалар болууга тийиш.

6.3. диссертациялык иш илимий изилдөөлөрдүн негизги талаптарына жооп беришин камсыз кылуу жана тиешелүү темалар боюнча адабияттарды толук карап чыгууну, изилдөөнүн максатын жана максаттарын, методологиялык аппаратты, ишенимдүү жыйынтыктарды, талкууну, тыянактарды жана изилдөөнүн келечектеги перспективаларын камтыйт.

6.4. эгерде диссертация башка форматтарда, мисалы, жалгыз монографияда берилсе, баалоо комитети илимий салымдын диссертацияга барабар болушун камсыз кылышы керек (эгерде бул өлкөдө мамлекеттик талаптарга ылайык кабыл алынса).

6.5. эл аралык таанууну кубаттоо үчүн, эгерде бул улуттук стандарттарга каршы келбесе, англис тилинде диссертацияларды жазууну жана коргоону караштыруу; диссертациялардын рефераттары/аннотациялары англис тилинде жарыяланышы керек.

6.6. авторлоштордун билдирүүлөрүндө докторанттын биргелешкен басылмаларда кандай салым кошконун документтештирүүнү караштыруу.

6.7. диссертацияларды билим берүү уюмунун сайтында корголгон форматта жарыялоону караштыруу; эгерде автордук укуктарды коргоо жөнүндө мыйзамдар диссертацияларды сайтта жарыялоого мүмкүндүк бербесе, диссертациянын рефераты жалпыга жеткиликтүү болушу керек.

6.8. билим берүү уюмунун сайтына диссертациянын мамлекеттик тилдеги кыскача аннотациясын жайгаштырууну караштыруу.

СТАНДАРТ 7. «ДИССЕРТАЦИЯНЫ БААЛОО»

Билим берүү уюму милдеттүү:

7.1. диссертацияны рецензиялоо жана диссертациялык изилдөөнүн жыйынтыктарын презентация түрүндө көрсөтүү менен эл алдында коргоо жолу менен диссертациялык ишти баалоо процессин камсыз кылуу;

7.2. илимдин доктору/кандидаты даражасы диссертациянын 6-стандартта баяндалган талаптарга жооп берген учурда диссертацияны жана диссертациянын оозеки коргоосун баалоону жүргүзгөн билим берүү уюмунун баалоо комитетинин чечиминин негизинде ыйгарылышын камсыз кылуу;

7.3. баалоо комитети жигердүү изилдөө жүргүзүп жаткан, докторанттын/аспиранттын изилдөөсүнө тиешеси жок, кызыкчылыктардын кагылышуусунан турган илимпоздордон тургандыгын камсыз кылуу. Баалоо комитетинин кеминде эки мүчөсү башка уюмдардын өкүлдөрү болушу керек;

7.4. кызыкчылыктардын кагылышуусун болтурбоо үчүн илимий жетекчилер баалоо комитетинин ишине катышпашын камсыз кылуу;

7.5. жазуу жүзүндө берилген диссертация боюнча терс чечим кабыл алынган учурда, докторанттын/аспиранттын диссертациясын толуктап иштеп чыгууга укугу бар, оозеки коргоого терс чечим кабыл алынган учурда – аны өзгөртүүгө укугу бар экендигине кепилдик берүү (эгерде жергиликтүү мыйзамдарга каршы келбесе). Айрым учурларда баалоо комитети диссертацияны кайрадан коргоого укуксуз четке кагышы мүмкүн.

7.6. диссертациянын оозеки корголушун камсыз кылуу ачык, коомдук процедура;

7.7. баалоо комитетинин курамына башка өлкөдөн жок дегенде бир өкүлдү кошуп алганда интернационалдаштыруу саясатын ишке ашыруу;

7.8. докторант/аспирант докторантура/аспирантурада окуп жүргөндө алган коргоо учурунда алган компетенцияларды баалоо.

СТАНДАРТ 8. «МЕКТЕП ТҮЗҮМҮ ЖАНА БАШКАРУУ»

Билим берүү уюму милдеттүү:

8.1. стратегиялык башкаруунун бир бөлүгү болгон сапатты кепилдөө саясаты жарыяланган. Ички кызыкдар тараптар бул саясатты тышкы кызыкдар тараптарды тартуу менен тиешелүү структуралар жана процесстер аркылуу иштеп чыгууга жана ишке ашырууга тийиш.

8.2. докторантура/аспирантура программасына карата ачык-айкын жана бардык кызыкдар тараптар үчүн жеткиликтүү, мекеменин миссиясына жана функцияларына ылайык келген жана анын туруктуулугун камсыз кылган белгилүү бир башкаруу структурасына ээ болуңуз.

8.3. докторантура программасын натыйжалуу башкаруу үчүн тиешелүү маалыматтын чогултулушун, талданышын жана колдонулушун камсыз кылуу.

8.4. өз иши жөнүндө коомчулукка маалымдоо (анын ичинде программалар).

Берилген маалымат так, анык, объективдүү, актуалдуу жана жеткиликтүү болууга тийиш.

8.5. докторантура/аспирантура программаларына арналган бөлүмдү мамлекеттик жана англис тилдеринде ачып, жаңыртып туруңуз.

Стандарттык 9. «ДАЙЫМА ЖАҢЫРТУУ»

Билим берүү уюму милдеттүү:

9.1. мониторинг жүргүзүү жана мезгил-мезгили менен баалоо программаларын камсыз кылуу үчүн, алар өз максатына жетүү жана окуучулардын жана коомдун муктаждыктарына жооп берет. Бул процесстердин натыйжалары билим берүү программасын үзгүлтүксүз өркүндөтүүгө алып келиши керек. Бардык кызыкдар тараптарга билим берүү программасына байланыштуу пландаштырылган же көрүлгөн иш-аракеттер жөнүндө маалымат берилиши керек.

9.2. туруктуу негизде европалык стандарттарга жана сунуштарга ылайык сапатты камсыз кылуунун тышкы жол-жоболорунан өтүү.